

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
кандидат медичних наук, доцент

Едуард ЛАПКОВСЬКИЙ

“01” грудня 2025 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 4 від 26 листопада 2025 р. засідання фахового семінару кафедри публічного управління та адміністрування Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

ПРИСУТНІ:

Нагорняк Михайло Миколайович – доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин – голова семінару;

Драбчук Наталія Юріївна – доктор філософії за спеціальністю 051 Економіка, асистент кафедри публічного управління та адміністрування – секретар семінару;

Сурай Інна Геннадіївна – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування – гарант ОНП «Публічне управління та адміністрування» – член семінару;

П'ятничук Ірина Дмитрівна – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету управління – науковий керівник, член семінару;

Якубів Валентина Михайлівна – доктор економічних наук, професор, ректор Університету – член семінару;

Жук Ольга Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування – член семінару;

Дегтяр Олег Андрійович – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування – член семінару;

Дерев'янка Сергій Миронович – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук – член семінару;

Кафка Софія Михайлівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування – член семінару;

Томашевська Антоніна Василівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування – член семінару;

Малишівський Тарас Володимирович – доктор філософії за спеціальністю Публічне управління та адміністрування, викладач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування – член семінару;

Гой Наталія Василівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування – член семінару;

Хом'як Іван Васильович – доктор філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування, асистент кафедри публічного управління та адміністрування – член семінару.

З присутніх – 6 докторів наук та 7 кандидатів наук – фахівці за профілем представленої дисертації.

Головуючий на фаховому семінарі – доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин Нагорняк М. М.

СЛУХАЛИ:

1. Результати дисертаційного дослідження Біннатова Олега Назімовича, аспірантури 4 року денної контрактної форми навчання за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування на тему «Механізми державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні», поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Тему дисертаційної роботи «Механізми державного регулювання розвитку малого підприємництва в умовах глобалізаційних викликів» затверджено на засіданні Вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 06 від 27 червня 2022 року та уточнено на засіданні Вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника «Механізми державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні» протокол № 07 від 26 травня 2025 року.

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент П'ятничук Ірина Дмитрівна.

2. Виступ здобувача Біннатова Олега Назімовича:

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена об'єктивними процесами зростання ролі підприємництва задля реалізації цілей сталого поступу України, досягнення яких потребує забезпечення сприятливого середовища для розвитку вітчизняного бізнес-сектору та інтенсифікації міжнародної торгівлі. Також у Національній економічній стратегії 2030 визначені стратегічні рішення щодо стимулювання соціально-економічного розвитку України, в тому числі, в контексті розвитку МСП. Із здобуттям Україною незалежності було інтегровано ряд механізмів стимулювання бізнесу, таких як податкові пільги, податкова культура, державні програми підтримки, інституційне та нормативно-правове забезпечення, фінансування розвитку підприємництва тощо. Індекс легкості ведення бізнесу за 2017-2021 роки в Україні покращився на 15 позицій, проте, недостатня та несистемна державна підтримка, пандемія значно негативно вплинули на бізнес.

Негативні тенденції щодо розвитку бізнесу у 2022-2025 роках стали наслідком війни за Незалежність України. Багато підприємницьких структур припинили свою діяльність, були змушені вдаватися до релокації, а недостатній

попит споживачів створив нові перешкоди для бізнесу. Непрогнозованість ситуації збільшує негативні тенденції розвитку бізнесу. Серед проблем державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва можемо виділити наступні: фрагментованість політики та відсутність системного підходу; слабе інституційне забезпечення; недоступність фінансування; перевантажене регуляторне середовище; корупційні ризики і зловживання; недостатній доступ до ринків і державних закупівель; нерівномірність підтримки за регіонами; недостатній фокус на інновації та модернізацію і екологічність.

Разом із цим, науковцями мало розглянуті питання щодо механізмів державного стимулювання бізнесу в умовах війни за Незалежність України та повоєнному періоді, що і створює передумови для наукового дослідження.

Метою дисертаційного дослідження є розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні в сучасних умовах та повоєнному періоді.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час публічного управління процесами стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва.

Предметом дослідження є механізми державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні в сучасних умовах та повоєнному періоді.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розв'язанні актуального наукового завдання – розробки теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні в сучасних умовах та повоєнному періоді.

У дисертації

вперше:

- розроблено Концепцію дерегуляції МСП для сучасного та повоєнного періоду, що передбачає цілісну модель дерегуляції, інтегровану з державними політиками відновлення та довгострокового розвитку країни. У Концепції визначено стратегічні пріоритети стимулювання МСП: подальше спрощення регуляторного середовища; пріоритет МСП у державних політиках; цифровізація; інтернаціоналізація та експорт; пріоритетний доступ до фінансування і держзакупівель; підтримка підприємницької культури та стартапів; розвиток інновацій, екологічного, соціального та інклюзивного бізнесу. Визначено етапи впровадження Концепції: стабілізаційний етап, етап відновлення та реінтеграції, етап трансформації і розвитку, етап консолідації та міжнародної інтеграції. У результаті сформовано комплексну концептуальну основу дерегуляції МСП, що забезпечує стратегічну сталість політики, посилює конкурентоспроможність підприємництва та інтегрує розвиток МСП у ключові вектори національної післявоєнної трансформації;

удосконалено:

- структуру механізмів державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні, яка на відміну від існуючих підходів, у яких механізми розглядаються переважно за інституційною або фінансово-

економічною ознакою, запропонована класифікація базується на функціонально-цільовому підході і передбачає виділення чотирьох взаємопов'язаних груп механізмів: нормативно-правовий (встановлює базові вимоги до створення, ведення, припинення бізнесу, гарантує права підприємців, визначає нагляд і пільги); організаційно-економічний (передбачає створення органів підтримки, агенцій, центрів, надання послуг, полегшує доступ до ринків, мереж, ресурсів); фінансовий (забезпечує стимулювання через гранти, кредити, пільги, гарантії); інформаційно-консультаційний (підвищує рівень фінансової, юридичної, цифрової грамотності підприємців і забезпечує зворотний зв'язок). У результаті сформовано цілісну систему класифікації механізмів стимулювання МСП, яка відображає логіку державного впливу – від нормативного регулювання до інформаційної підтримки – та забезпечує можливість оцінки ефективності державної політики розвитку підприємництва на різних рівнях її реалізації;

- наукові підходи до визначення тенденцій розвитку малого і середнього підприємництва (МСП) в Україні, що, на відміну від традиційних підходів, які базуються переважно на аналізі статистичних показників у відриві від державної політики, передбачають комплексну оцінку взаємозв'язку між динамікою функціонування МСП та ефективністю реалізації політики їх підтримки. У результаті виявлено проблемні аспекти стимулювання розвитку МСП у період війни за Незалежність України та удосконалено інтегровану карту проблем МСП, побудовану з урахуванням концепції BANI (крихкість, тривожність, нелінійність, невиразність). Сформовано карту проблем державного стимулювання розвитку МСП в Україні: безпека та руйнування інфраструктури, обмежений доступ до енергоресурсів, логістичні труднощі, кадровий дефіцит, низька фінансова стійкість, регуляторна нестабільність, інституційні бар'єри, складність адаптації, слабка інноваційність і регіональні диспропорції. Отримані результати дозволили визначити напрями оптимізації політики стимулювання МСП у кризових умовах і забезпечити наукове підґрунтя для розроблення адаптивних управлінських рішень;

- підхід для комплексного дослідження сучасного стану реалізації нормативно-правового, організаційно-економічного, фінансового та інформаційно-консультаційного механізмів державного стимулювання розвитку МСП в Україні, який доповнено запропонованими організаційно-структурними механізмами діяльності інституцій підтримки та дерегуляції МСП. Це передбачає створення інтегрованої системи взаємодії урядових, бізнесових і громадських структур на основі функціонування Координаційного центру дерегуляції при Кабінеті Міністрів України, Центру підтримки бізнесу у кризових регіонах та антикорупційної цифрової платформи. Відмінністю є подолання фрагментарності інституційної підтримки, системне поєднання дерегуляційних, консультативних і цифрових антикорупційних інструментів, а також розширення функцій допомоги МСП у зонах підвищених ризиків, що раніше не було забезпечено комплексно. Отримано інституційно інтегровану систему державної підтримки МСП, яка підвищує ефективність державної політики шляхом прискорення дерегуляційних процесів, зниження корупційних ризиків, посилення консультаційної та правової допомоги, а також зміцнення спроможності механізмів стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва;

- систему інноваційних інструментів механізмів державного стимулювання розвитку МСП в Україні, що базується на використанні цифрових, інтелектуальних і «зелених» рішень, спрямованих на формування сучасної екосистеми підприємництва. До системи включено: єдину онлайн-платформу для МСП; інноваційні податкові режими («податкові канікули» для стартапів, фіскальний сандбокс, динамічне оподаткування); Smart-субсидії; краудфандингові платформи з державною гарантією; інноваційні кластери та бізнес-інкубатори; гарантійний фонд МСП; мікрофінансування через блокчейн і смарт-контракти; «зелені» стимули; державне замовлення для малого бізнесу; пільгове використання інфраструктури; пріоритет грантової підтримки соціальних підприємств. У результаті сформовано інноваційно орієнтовану систему державного стимулювання МСП, що забезпечує перехід до цифрової, екологічної та інклюзивної економіки, підвищує доступ МСП до ресурсів і зміцнює їх конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі;

набули подальшого розвитку:

- наукові підходи до визначення сутності механізмів державного стимулювання як складової системи державного регулювання підприємництва, що, на відміну від існуючих підходів, які розглядають державну підтримку бізнесу здебільшого як набір окремих фінансових чи адміністративних заходів, передбачають комплексне трактування ключових понять: *«державна політика стимулювання розвитку МСП»* – це система концептуальних документів, стратегій, інструментів та механізмів їх реалізації, спрямованих на забезпечення сприятливих передумов для започаткування, розвитку, підтримки та масштабування бізнес-діяльності, особливо в секторах, що мають високий соціально-економічний потенціал, інноваційний вектор розвитку чи важливе значення для економічного зростання; *«державне стимулювання розвитку бізнесу»* – це цілеспрямована система дій, механізмів та інструментів, що здійснюються державними інституціями з метою формування сприятливих передумов для започаткування та розвитку бізнес-діяльності в країні, а також досягнення стратегічних соціально-економічних цілей, таких як зростання зайнятості, підвищення конкурентоспроможності національної економіки, зміцнення інноваційного потенціалу та забезпечення сталого розвитку; *«механізм державного стимулювання розвитку підприємництва»* – цілісна, інтегрована система, що складається із суб'єктів та об'єктів впливу та реалізовується на основі мети та цілей стимулювання розвитку підприємництва на основі базових принципів та ідей, застосування сучасних методів впливу шляхом застосування адміністративних, фінансових та інших стимулів, що впливатиме на збільшення кількості МСП та розширення їх діяльності. У результаті отримано структуроване наукове розуміння механізмів стимулювання, що дозволяє підвищити ефективність політики підтримки МСП та спрямувати її на збільшення кількості підприємств і розширення їх діяльності в умовах інноваційного та соціально-економічного розвитку країни;

- періодизація механізмів державного стимулювання розвитку МСП в Україні, що, на відміну від наявних підходів, у яких розвиток підприємницької політики розглядався фрагментарно або лише за економічними критеріями, базується на комплексному історико-інституційному та контекстному аналізі взаємозв'язку державної політики з соціально-економічними трансформаціями

країни. Виокремлено такі етапи: формування основ державної підтримки малого бізнесу (становлення); інституціоналізація підтримки МСП; лібералізація та розвиток підприємницького середовища; перезавантаження політики МСП на тлі реформ і війни за Незалежність України; підтримка МСП в умовах пандемії COVID-19 та нова хвиля цифровізації; підтримка МСП в умовах війни за Незалежність України. У результаті отримано цілісну періодизацію еволюції механізмів стимулювання МСП, що відображає зміну державних пріоритетів і дозволяє визначити тенденції, закономірності та стратегічні орієнтири подальшого розвитку підприємницької політики;

- засади застосування зарубіжного досвіду для удосконалення механізмів державного стимулювання розвитку МСП в Україні, що передбачає комплексне використання кращих європейських практик у контексті їх адаптації до національної системи. Запропоновано враховувати такі ключові напрями, як: стимулювання інтернаціоналізації та експортного потенціалу бізнесу; цифровізація та діджиталізація усіх сфер розвитку МСП; пріоритетність МСП у законодавстві держав та підтримці, порівняно з великими підприємствами; численні програми підтримки підприємницької культури та стартапів; спрощення адміністративних процедур (дерегуляція); розширення потенціалу фінансування; участь МСП у державних закупівлях; підтримка інновацій; екологічність та інклюзивність розвитку. У результаті сформовано концептуальні засади імплементації європейського досвіду, що забезпечують цілісне бачення напрямів модернізації державної політики підтримки МСП та підвищують її ефективність в умовах євроінтеграції.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що ключові теоретичні концепти, практичні рекомендації та висновки, розроблені автором та репрезентовані у рамках дисертаційного дослідження, потенційно можуть бути використані з метою удосконалення механізмів державної підтримки розвитку МСП в Україні, як елемент формування державної політики у рамках комунікації МСП з органами влади на державному та територіальному рівні при формуванні регіональних та державних стратегій підтримки МСП.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Основні положення дисертаційного дослідження опубліковані в 10 наукових працях, у тому числі в наукових фахових виданнях – 5 статей, у виданнях країн ЄС – 1 стаття, апробація матеріалів дисертації – в 4 публікаціях.

На цьому завершую виклад основних результатів дисертаційного дослідження.

Щиро дякую за увагу!

3. Запитання до аспіранта по темі дисертації ставили:

1. Дерев'янка С.М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук. Підкажіть будь ласка, які зміни в нормативно-правовому регулюванні малого і середнього бізнесу відбулись з час війни?

Відповідь. Дякую за запитання. По-перше, держава значно спростила регуляторні процедури - скасовані численні дозволи, ліцензії та інші бюрократичні вимоги для бізнесу. Крім того, тимчасово призупинено планові та позапланові перевірки державного нагляду та контролю, що дає підприємцям більше часу та можливостей для адаптації. По-друге, набрали чинності нові

законодавчі та програмні ініціативи підтримки МСП. Наприклад, оновлена стратегія розвитку малого та середнього підприємництва до 2027 року передбачає розширення доступу до фінансування, пільгових кредитів, грантів, а також стимулів для бізнесу в регіонах, зокрема - тих, які постраждали від воєнних дій. Також діють програми кредитування (пільгові кредити за відомою програмою «5-7-9 %»), щоб допомогти бізнесу вижити й переорієнтуватися в нових умовах.

2. Сурай І.Г. – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування. У Вас у новизні зазначено: удосконалено карту проблем МСП побудовану з урахуванням принципів BANI. Уточніть, як Ви врахували цю концепцію BANI?

Відповідь. Дякую за запитання. Концепція BANI передбачає такі ознаки: негативні очікування бізнесу, крихкість у регулюванні, нелінійні наслідки дрібних змін, незрозумілість державних рішень. Суть проблеми за ознакою “негативні очікування бізнесу” полягають у тому, що через постійні кризи (війна, пандемія, інфляція, зміни в політиці) підприємці не вірять у стабільність і передбачуваність майбутнього. Ця недовіра стримує інвестиції, інновації та довгострокове планування. Крихкість у регулюванні означає, що регуляторна система не гнучка, не встигає адаптуватися до швидких змін у бізнес-середовищі. Нелінійні наслідки дрібних змін передбачають, що зміна однієї регуляторної деталі (наприклад, порядку подання звітності або блокування податкових накладних) може спричинити масовий параліч бізнесу. Ефекти «доміно» або «метелика»: мала помилка – велика криза. Регуляторна політика часто не враховує цих ефектів, бо мислить лінійно. Незрозумілість державних рішень - низька комунікація з боку держави: пояснення нововведень часто запізнюється, не має простих інструкцій. Закони приймаються поспіхом, без обговорення, без прогнозу впливу на малий бізнес. Бізнес не розуміє, навіщо саме зараз змінюється форма звітності, ставки податків, умови ліцензування тощо. Це й було враховано у роботі.

3. Жук О. І. – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування. На одному із слайдів було представлено інноваційні інструменти державного стимулювання розвитку МСП. Один із цих інструментів це “Інноваційні податкові режими”, уточніть будь ласка, більш детально, які це податкові режими для державного стимулювання розвитку МСП?

Відповідь. Дякую за запитання. У дисертації більш ґрунтовно розкрито питання інноваційних податкових режимів, що можуть бути ефективними інструментами підтримки малого та середнього бізнесу. Зокрема, розглядається механізм «податкових канікул» для стартапів і мікробізнесу, який дозволяє підприємцям тимчасово звільнитися від сплати окремих податків на період становлення. Окрему увагу приділено концепції *фіскального сандбоксу* – спеціального регуляторного середовища, де нові бізнес-моделі можуть тестуватися без повного податкового навантаження, що значно знижує ризики на початкових етапах розвитку проєкту. Також проаналізовано підхід *динамічного оподаткування*, коли податок визначається алгоритмічно на основі фактичного обігу, а не прибутку підприємства. Такий механізм сприяє прозорості діяльності та зменшує стимули до роботи в «тіні», оскільки податкове навантаження стає

передбачуваним та адаптованим до реальних фінансових можливостей бізнесу.

4. Томашевська А. В. – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування. У роботі Ви багато уваги приділяєте дерегуляційним процесам. Як Ви вважаєте, що зараз доцільно скасувати чи послабити у цих процесах? І друге питання, що б Ви запровадили стосовно краудфандингу з боку СМП, щоб б було актуально і важливо зробити?

Відповідь. Дякую за запитання. У контексті дерегуляційних процесів доцільно насамперед послабити або тимчасово скасувати ті процедури, які створюють надмірний тиск на малий і середній бізнес, але не несуть критичної безпекової чи соціальної функції. Це стосується, зокрема, дублюючих дозвільних документів, окремих видів звітності, що не впливають на фіскальну дисципліну, а також частини регуляторних вимог, які істотно ускладнюють відкриття чи масштабування бізнесу. Особливо важливо продовжити мораторій на планові перевірки для низькоризикових категорій бізнесу та спростити процедури взаємодії з державними органами через подальшу цифровізацію послуг. Такий підхід зменшить адміністративні бар'єри та сприятиме швидкому відновленню підприємницької активності.

Щодо розвитку краудфандингу для суб'єктів малого і середнього підприємництва, доцільно запровадити кілька ключових механізмів. По-перше, необхідна поява чіткого нормативного поля для краудфандингових платформ - з прозорими вимогами, мінімальними бар'єрами входу та гарантіями захисту інвесторів. По-друге, варто запровадити державні програми співфінансування: наприклад, коли держава подвоює зібрані кошти для проєктів, що мають високий суспільний ефект або стосуються інновацій. По-третє, СМП варто забезпечити можливість отримувати податкові стимули при залученні коштів через краудфандинг – це суттєво підвищить інтерес до таких інструментів. У сукупності це створить більш сприятливе середовище для альтернативного фінансування та пришвидшує розвиток підприємництва.

5. Дегтяр О.А. – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування. Уточніть, будь ласка, щодо дешевих кредитів для підтримки і розвитку малого і середнього підприємництва? Чи це актуально і наскільки?

Відповідь. Дякую за запитання. Дешеві кредити для підтримки та розвитку малого й середнього підприємництва залишаються надзвичайно актуальним інструментом, особливо в умовах воєнного часу та післявоєнного відновлення економіки. Для більшості МСП доступ до капіталу є обмеженим, а власних ресурсів недостатньо для інвестицій у модернізацію, релокацію, відновлення основних засобів чи запуск нових напрямів діяльності. Саме тому програми пільгового кредитування – знижені ставки, часткове гарантування, кредити під заставу рухомого майна – мають стратегічне значення. Вони допомагають підтримати ліквідність бізнесу та зменшують фінансові ризики, дозволяючи підприємцям продовжувати роботу навіть у складних умовах. Крім того, дешеві кредити є важливим драйвером економічної активності: вони стимулюють інвестиції, створення робочих місць і збільшення податкових надходжень. У багатьох країнах такі програми є ключовим компонентом політики розвитку МСП, і для України це не менш важливо – особливо в період відбудови. Тож так,

інструмент пільгового кредитування є не лише актуальним, а й критично необхідним для стабілізації та зростання малого й середнього підприємництва.

6. Драбчук Н.Ю. – доктор філософії за спеціальністю 051 Економіка, асистент кафедри публічного управління та адміністрування. У Вашій доповіді Ви звернули увагу на те, що запропоновано інноваційні інструменти державного стимулювання розвитку МСП. Уточніть, будь ласка, більш детальніше суть цих інструментів?

Відповідь. Дякую за запитання. Було запропоновано такі інноваційні інструменти державного стимулювання розвитку МСП:

1. Цифрові платформи підтримки МСП. Вони включають єдину онлайн-платформу для МСП, де підприємці можуть отримати мікрогранти чи кредити, пройти навчання, знайти менторів або партнерів, підписати контракти з державою.

2. Інноваційні податкові режими. А саме «податкові канікули» для стартапів та мікробізнесу. Також Фіскальний сандбокс – спеціальні умови для тестування бізнес-моделей без повного податкового навантаження на початковому етапі. Динамічне оподаткування: податок визначається за алгоритмом на основі обігу, а не прибутку.

3. Інтелектуальна підтримка (Smart-субсидії). Гранти, які видаються автоматично, якщо бізнес виконує певні KPI (кількість робочих місць, обсяг експорту, зелені технології). Субсидії.

4. Платформи краудфандингу з державною гарантією. Держава може співфінансувати проекти, що набрали певну суму на краудфандинговій платформі. Це стимулює перевірку ідей ринком, а не чиновниками.

5. Інноваційні кластери та бізнес-інкубатори з державною участю. Держава стимулює створення інноваційних кластерів у регіонах. Пропонується не просто фізичний простір, а доступ до досліджень, венчурне співфінансування, експертна підтримка від університетів.

6. Інструменти державного гарантування доступу до фінансів. Гарантійний фонд МСП – держава гарантує частину кредиту, який видає банк. Мікрофінансування через блокчейн або смарт-контракти – прозора видача мікрокредитів із відстеженням витрат.

7. «Зелені» стимули. Спеціальні гранти чи пільги для бізнесів, які впроваджують енергоефективні технології, працюють над переробкою відходів, мають нульовий вуглецевий слід.

8. Державне замовлення для малого бізнесу. Квотування державних закупівель, певний відсоток державних замовлень має йти саме до МСП.

9. Пільгове використання інфраструктури. Безкоштовний або пільговий доступ до державних коворкінгів, лабораторій, логістичних центрів, індустріальних парків.

10. Соціальне підприємництво – як пріоритет. Пріоритет у доступі до грантів/кредитів для соціального бізнесу (працевлаштування ветеранів, людей з інвалідністю, переселенців тощо).

7. Нагорняк М.М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин. Уточніть, будь ласка, у чому полягає суть державної політики стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва?

Відповідь. Дякую за запитання. Суть державної політики стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва полягає у створенні сприятливих умов для його функціонування, зростання та підвищення конкурентоспроможності. Це охоплює комплекс заходів - від дерегуляції та спрощення адміністративних процедур до доступу до фінансів, зменшення податкового навантаження та розширення інструментів підтримки. Ключовою ідеєю є те, щоб усунути бар'єри, які стримують підприємницьку ініціативу, і забезпечити бізнесу передбачуване, стабільне та стимулююче середовище. Другий важливий аспект - формування інституційної та інфраструктурної підтримки: розвиток консультаційних центрів, інноваційних хабів, програм навчання та менторства, а також підтримка експорту й інтеграції малого і середнього підприємництва у глобальні ланцюги вартості. Така політика спрямована не лише на короткострокове «порятунк» підприємництва, а й на його сталі довгострокове зростання, що є критично важливим для економічного розвитку країни.

4. Виступи присутніх членів семінару з оцінкою дисертації.

Доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Сурай І.Г.:

Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів. Тема є актуальною дослідження містить новизну, яка достатньо обґрунтована.

Мета дослідження, яка полягає у розробці теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні в сучасних умовах та повоєнному періоді, досягнута.

У дисертації автором удосконалено теоретико-методологічні підходи до формування та реалізації механізмів державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні, що дало змогу створити цілісну, логічно вибудовану та функціонально орієнтовану систему державного впливу. Зокрема, уточнено структуру механізмів стимулювання розвитку МСП на основі функціонально-цільового підходу, що охоплює нормативно-правовий, організаційно-економічний, фінансовий та інформаційно-консультаційний напрями; удосконалено наукові підходи до визначення тенденцій розвитку МСП шляхом поєднання аналізу статистичної динаміки з оцінкою ефективності державної політики; розширено наукові підходи до трактування сутності державного стимулювання та його механізмів; поглиблено періодизацію розвитку механізмів державної підтримки МСП; удосконалено підходи до застосування європейського досвіду в контексті адаптації найкращих практик регуляторної, фінансової та інституційної підтримки малого бізнесу.

У роботі також розкрито зміст низки нових концептуальних і практичних рішень, які формують інноваційну модель державної політики щодо розвитку МСП у сучасних і повоєнних умовах. Вперше розроблено комплексну Концепцію дерегуляції МСП, інтегровану з цілями відновлення та довгострокового розвитку країни; запропоновано інституційно інтегровану систему підтримки МСП, що поєднує дерегуляційні, консультаційні та цифрові антикорупційні інструменти; сформовано систему інноваційних інструментів стимулювання, орієнтовану на цифрову, екологічну та інклюзивну економіку. У результаті робота розкриває науково обґрунтовані підходи, що забезпечують

підвищення ефективності державної політики розвитку підприємництва та визначають стратегічні орієнтири її модернізації в умовах післявоєнної трансформації України.

Результати дисертаційної роботи були використані в роботі підрозділів місцевих та державних органів влади, громадських організацій, а саме: Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження Івано-Франківської міської ради (довідка № 22/2025 від 14.05.2025 р.), Верховна рада України, народний депутат (довідка № 1308/2 від 14.08.2025 р.), ГО «Східно-Європейська спілка науковців» (довідка № 58/2025 від 28.08.2025 р.).

Результати дисертаційного дослідження були впроваджені в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та використовуються у навчальному процесі при підготовці здобувачів у процесі викладання курсів на кафедрі публічного управління та адміністрування, також у науково-дослідній роботі викладачів і аспірантів університету (довідка № 03.04-29/18 від 11.08.2025 р.).

Дисертаційна робота має достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій проведеного дослідження.

Дисертаційна робота Біннатова Олега Назімовича «Механізми державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні» відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами) та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Дегтяр О.А.:

Представлені результати дисертаційної роботи Біннатова Олега Назімовича засвідчують її значущість у сучасних умовах розвитку України. Підкреслюється, що дослідження вирізняється актуальністю, цілісністю й практичною спрямованістю, а його результати успішно впроваджено в діяльність органів державної та місцевої влади. Науковці відзначають послідовність викладу, логічну завершеність дослідження, а також наявність вагомих елементів наукової новизни, що підсилюють його цінність для сфери публічного управління та адміністрування. Особливо наголошується на самостійності й професійному рівні виконання роботи, що підтверджується опублікованими науковими напрацюваннями автора.

Варто відзначити ґрунтовність теоретичних, методичних і прикладних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення механізмів державного стимулювання розвитку малого й середнього підприємництва в Україні. Робота повністю відповідає вимогам спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування та може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук, Дерев'янка С.М.:

Дисертаційна робота Біннатова Олега Назімовича є актуальною в умовах сьогодення, коли наша країна переживає у стані війни за Незалежність України. Дослідження має безсумнівну актуальність, підкріплену практичним впровадженням результатів у діяльність органів місцевої та державної влади і їхньою успішною апробацією. Елементи наукової новизни, представлені в роботі, роблять її особливо цінною. Дисертація вирізняється цілісністю, обґрунтованістю та логічною завершеністю. Дослідження демонструє високий рівень змістовності та чітку організацію, де всі поставлені завдання були успішно виконані. Це забезпечує значну наукову цінність та практичну значущість дисертації.

Підсумовуючи, хочу зауважити, що дисертант має 10 опублікованих праць за тематикою дослідження. Загалом дисертаційна робота відповідає спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, тому вважаю, що можемо рекомендувати дану роботу до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Томашевська А. В.:

Дисертаційна робота Біннатова Олега Назімовича «Механізми державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні» є самостійним, завершеним науковим дослідженням.

Актуальність обраної теми дослідження, обґрунтованість наукових положень та висновків і запропонованих автором рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність, достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях свідчать про глибоку наукову самостійність автора, високий рівень підготовленості дослідження.

Одержані автором результати забезпечують розв'язання актуального наукового завдання в галузі науки «Публічне управління та адміністрування», яке полягає у розробці теоретичних, методичних та прикладних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні.

Кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Жук О.І.:

Дисертаційна робота Біннатова О.Н. є цілісним, завершеним, самостійним науковим дослідженням виконаним на актуальну тему. Дослідження містить результати, які мають практичну цінність та наукову новизну.

Дана дисертаційна робота написана на належному рівні, виклад матеріалу є послідовним, взаємопов'язаним та логічним. За змістовним наповненням та оформленням дисертаційне дослідження відповідає спеціальності та вимогам. Враховуючи актуальність, новизну та обґрунтованість наукових положень, висновків та пропозицій, наукову і практичну цінність викладених результатів в дисертаційній роботі.

Під час обговорення позитивну оцінку дисертаційній роботі Біннатова О.Н. висловили: доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Сурай І. Г., доктор наук з

державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Дегтяр О. А., доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук Дерев'янка С.М., доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Кафка С.М., кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Томашевська А. В., кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Жук О.І.

5. Виступ наукового керівника кандидата економічних наук, доцента, декана факультету управління П'ятничук І.Д., яка відзначила, що аспірант Біннатов Олег Назімович своєчасно виконував всі розділи індивідуального плану наукової роботи в установлені терміни. Своєчасність та повнота виконання індивідуального плану аспіранта підтверджена результатами піврічної проміжної, підсумкової (річної) та заключної атестації. Відповідально ставився до поставлених завдань. Зокрема, своєчасно і в повному обсязі провів усі види робіт. Пройшов педагогічну практику. Користувався повагою з боку студентів та колег-аспірантів.

Додатково науковий керівник підкреслила, що здобувач постійно демонстрував високий рівень наукової культури, ініціативність та здатність самостійно вирішувати дослідницькі завдання. Він активно брав участь у наукових заходах факультету, презентував результати своєї роботи на конференціях, що сприяло їх апробації та вдосконаленню. Така активність засвідчує його професійну зрілість та готовність до подальшої наукової діяльності, а також підтверджує якість і завершеність виконаної дисертаційної роботи.

Дисертація аспіранта Біннатова Олега Назімовича на тему «Механізми державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні» за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування повністю відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), та може бути представлена до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

6. В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь: доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин Нагорняк М. М., доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Сурай І. Г., доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування, ректор університету Якубів В.М., доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Дегтяр О. А., доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук Дерев'янка С.М., доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Кафка С.М., кандидат економічних наук, доцент, декан факультету управління П'ятничук І. Д., кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Томашевська А. В., кандидат економічних наук, доцент,

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Жук О. І., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Гой Н. В., доктор філософії за спеціальністю 051 Економіка, асистент кафедри публічного управління та адміністрування Дробчук Н.Ю., доктор філософії за спеціальністю Публічне управління та адміністрування, викладач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Малишівський Т.В., доктор філософії за спеціальністю Публічне управління та адміністрування, асистент кафедри публічного управління та адміністрування Хом'як І.В.

Заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Біннатова Олега Назімовича та обговоривши її на фаховому семінарі факультету управління, прийнято наступні висновки щодо дисертації: рекомендувати для подання до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

7. Висновок про перевірку дисертацій та наукових публікацій здобувача на виявлення порушення академічної доброчесності з наданням (до витягу додається довідка).

УХВАЛИЛИ:

ПРИЙНЯТИ такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Висновок

наукового фахового семінару факультету управління
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації «Механізми державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні» здобувача ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

1. **Актуальність теми** дисертаційного дослідження зумовлена об'єктивними процесами зростання ролі підприємництва задля реалізації цілей сталого поступу України, досягнення яких потребує забезпечення сприятливого середовища для розвитку вітчизняного бізнес-сектору та інтенсифікації міжнародної торгівлі. Також у Національній економічній стратегії 2030 визначені стратегічні рішення щодо стимулювання соціально-економічного розвитку України, в тому числі, в контексті розвитку МСП. Із здобуттям Україною незалежності було інтегровано ряд механізмів стимулювання бізнесу, таких як податкові пільги, податкова культура, державні програми підтримки, інституційне та нормативно-правове забезпечення, фінансування розвитку підприємництва тощо. Індекс легкості ведення бізнесу за 2017-2021 роки в Україні покращився на 15 позицій, проте, недостатня та несистемна державна підтримка, пандемія значно негативно вплинули на бізнес.

Негативні тенденції щодо розвитку бізнесу у 2022-2025 роках стали наслідком війни за Незалежність України. Багато підприємницьких структур припинили свою діяльність, були змушені вдаватися до релокації, а недостатній попит споживачів створив нові перешкоди для бізнесу. Непрогнозованість ситуації збільшує негативні тенденції розвитку бізнесу. Серед проблем

державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва можемо виділити наступні: фрагментованість політики та відсутність системного підходу; слабе інституційне забезпечення; недоступність фінансування; перевантажене регуляторне середовище; корупційні ризики і зловживання; недостатній доступ до ринків і державних закупівель; нерівномірність підтримки за регіонами; недостатній фокус на інновації та модернізацію і екологічність.

Разом із цим, науковцями мало розглянуті питання щодо механізмів державного стимулювання бізнесу в умовах війни за Незалежність України та повоєнному періоді, що і створює передумови для наукового дослідження.

2. Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження було реалізоване у межах науково-дослідної роботи за темою «Теоретико-методологічні та прикладні засади розроблення і функціонування інноваційних механізмів публічного управління та адміністрування» Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (номер державної реєстрації №0120U100494) та у рамках комплексного наукового проекту ГО «Міжнародний центр з розвитку науки і технологій» (номер державної реєстрації № 0118U100228). У рамках теми здобувачем було запропоновано сучасні механізми державного регулювання та стимулювання МСП.

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Наукові положення, практичні розробки та висновки, які містять елементи наукової новизни і становлять цінність для розвитку науки державного управління, є результатом самостійно проведеного автором дисертаційного дослідження. Напрацювання, що належать співавторам у роботі не використовувалися.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації полягає в тому, що ключові теоретичні результати, напрацьовані автором дисертації, пропозиції та рекомендації дослідження, можуть бути використані при підготовці навчально-методичних матеріалів з державного управління для здобувачів освіти та практиків. Результати наукових досліджень аспіранта впроваджено у практичну діяльність:

- Департаментом економічного розвитку, екології та енергозбереження Івано-Франківської міської ради (довідка № 22/2025 від 14.05.2025 р.) використано при підготовці рекомендацій для розвитку підприємницького середовища Івано-Франківської громади, у формуванні програм підтримки малого і середнього бізнесу, проведенні круглих столів та інформаційних заходів для підприємців, а також у процесі розробки стратегічних документів міста, спрямованих на забезпечення сприятливого інвестиційного клімату та стимулювання інноваційної діяльності;

- Верховною радою України, народним депутатом (довідка № 1308/2 від 14.08.2025 р.) використано практичні результати дослідження під час розробки пропозицій до законодавчих ініціатив у сфері транспортної та дорожньої безпеки, а також у формуванні рекомендацій щодо інтеграції інноваційних методів і підходів у систему державного управління;

- ГО «Східно-Європейська спілка науковців» (довідка № 58/2025 від 28.08.2025 р.) використано при підготовці аналітичних матеріалів і експертних

висновків щодо стану та перспектив розвитку малого і середнього підприємництва в Україні; при розробці рекомендацій для органів влади й місцевого самоврядування щодо вдосконалення політики підтримки підприємництва; а також для інформаційно-аналітичного супроводу проєктів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності малого і середнього бізнесу;

- Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника (довідка № 03.04-29/18 від 11.08.2025 р.) використані пропозиції та напрацювання дисертанта щодо формування та реалізації механізмів державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва, сучасних підходів до вдосконалення податкової політики, нормативно-правового регулювання та інноваційних методів публічного управління.

Матеріали дисертації можна використовувати у навчальному процесі в системі підготовки фахівців з публічного управління, правознавців, громадських активістів і у проведенні навчання з підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації зумовлена поставленими завданнями та результатами їх розв'язання, зокрема:

вперше:

- розроблено Концепцію дерегуляції МСП для сучасного та повоєнного періоду, що передбачає цілісну модель дерегуляції, інтегровану з державними політиками відновлення та довгострокового розвитку країни. У Концепції визначено стратегічні пріоритети стимулювання МСП: подальше спрощення регуляторного середовища; пріоритет МСП у державних політиках; цифровізація; інтернаціоналізація та експорт; пріоритетний доступ до фінансування і держзакупівель; підтримка підприємницької культури та стартапів; розвиток інновацій, екологічного, соціального та інклюзивного бізнесу. Визначено етапи впровадження Концепції: стабілізаційний етап, етап відновлення та реінтеграції, етап трансформації і розвитку, етап консолідації та міжнародної інтеграції. У результаті сформовано комплексну концептуальну основу дерегуляції МСП, що забезпечує стратегічну сталість політики, посилює конкурентоспроможність підприємництва та інтегрує розвиток МСП у ключові вектори національної післявоєнної трансформації;

удосконалено:

- структуру механізмів державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні, яка на відміну від існуючих підходів, у яких механізми розглядаються переважно за інституційною або фінансово-економічною ознакою, запропонована класифікація базується на функціонально-цільовому підході і передбачає виділення чотирьох взаємопов'язаних груп механізмів: нормативно-правовий (встановлює базові вимоги до створення, ведення, припинення бізнесу, гарантує права підприємців, визначає нагляд і пільги); організаційно-економічний (передбачає створення органів підтримки, агенцій, центрів, надання послуг, полегшує доступ до ринків, мереж, ресурсів); фінансовий (забезпечує стимулювання через гранти, кредити, пільги, гарантії); інформаційно-консультаційний (підвищує рівень фінансової, юридичної, цифрової грамотності підприємців і забезпечує зворотний зв'язок). У результаті сформовано цілісну систему класифікації механізмів стимулювання МСП, яка

відображає логіку державного впливу – від нормативного регулювання до інформаційної підтримки – та забезпечує можливість оцінки ефективності державної політики розвитку підприємництва на різних рівнях її реалізації;

- наукові підходи до визначення тенденцій розвитку малого і середнього підприємництва (МСП) в Україні, що, на відміну від традиційних підходів, які базуються переважно на аналізі статистичних показників у відриві від державної політики, передбачають комплексну оцінку взаємозв'язку між динамікою функціонування МСП та ефективністю реалізації політики їх підтримки. У результаті виявлено проблемні аспекти стимулювання розвитку МСП у період повномасштабної війни та удосконалено інтегровану карту проблем МСП, побудовану з урахуванням концепції BANI (крихкість, тривожність, нелінійність, невиразність). Сформовано карту проблем державного стимулювання розвитку МСП в Україні: безпека та руйнування інфраструктури, обмежений доступ до енергоресурсів, логістичні труднощі, кадровий дефіцит, низька фінансова стійкість, регуляторна нестабільність, інституційні бар'єри, складність адаптації, слабка інноваційність і регіональні диспропорції. Отримані результати дозволили визначити напрями оптимізації політики стимулювання МСП у кризових умовах і забезпечити наукове підґрунтя для розроблення адаптивних управлінських рішень;

- підхід для комплексного дослідження сучасного стану реалізації нормативно-правового, організаційно-економічного, фінансового та інформаційно-консультаційного механізмів державного стимулювання розвитку МСП в Україні, який доповнено запропонованими організаційно-структурними механізмами діяльності інституцій підтримки та дерегуляції МСП. Це передбачає створення інтегрованої системи взаємодії урядових, бізнесових і громадських структур на основі функціонування Координаційного центру дерегуляції при Кабінеті Міністрів України, Центру підтримки бізнесу у кризових регіонах та антикорупційної цифрової платформи. Відмінністю є подолання фрагментарності інституційної підтримки, системне поєднання дерегуляційних, консультативних і цифрових антикорупційних інструментів, а також розширення функцій допомоги МСП у зонах підвищених ризиків, що раніше не було забезпечено комплексно. Отримано інституційно інтегровану систему державної підтримки МСП, яка підвищує ефективність державної політики шляхом прискорення дерегуляційних процесів, зниження корупційних ризиків, посилення консультаційної та правової допомоги, а також зміцнення спроможності механізмів стимулювання розвитку малого і середнього бізнесу;

- систему інноваційних інструментів механізмів державного стимулювання розвитку МСП в Україні, що базується на використанні цифрових, інтелектуальних і «зелених» рішень, спрямованих на формування сучасної екосистеми підприємництва. До системи включено: єдину онлайн-платформу для МСП; інноваційні податкові режими («податкові канікули» для стартапів, фіскальний сандбокс, динамічне оподаткування); Smart-субсидії; краудфандингові платформи з державною гарантією; інноваційні кластери та бізнес-інкубатори; гарантійний фонд МСП; мікрофінансування через блокчейн і смарт-контракти; «зелені» стимули; державне замовлення для малого бізнесу; пільгове використання інфраструктури; пріоритет грантової підтримки соціальних підприємств. У результаті сформовано інноваційно орієнтовану

модель державного стимулювання МСП, що забезпечує перехід до цифрової, екологічної та інклюзивної економіки, підвищує доступ МСП до ресурсів і зміцнює їх конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі;

набули подальшого розвитку:

- наукові підходи до визначення сутності механізмів державного стимулювання як складової системи державного регулювання підприємництва, що, на відміну від існуючих підходів, які розглядають державну підтримку бізнесу здебільшого як набір окремих фінансових чи адміністративних заходів, передбачають комплексне трактування ключових понять: *«державна політика стимулювання розвитку МСП»* – це система концептуальних документів, стратегій, інструментів та механізмів їх реалізації, спрямованих на забезпечення сприятливих передумов для започаткування, розвитку, підтримки та масштабування бізнес-діяльності, особливо в секторах, що мають високий соціально-економічний потенціал, інноваційний вектор розвитку чи важливе значення для економічного зростання; *«державне стимулювання розвитку бізнесу»* – це цілеспрямована система дій, механізмів та інструментів, що здійснюються державними інституціями з метою формування сприятливих передумов для започаткування та розвитку бізнес-діяльності в країні, а також досягнення стратегічних соціально-економічних цілей, таких як зростання зайнятості, підвищення конкурентоспроможності національної економіки, зміцнення інноваційного потенціалу та забезпечення сталого розвитку; *«механізм державного стимулювання розвитку підприємництва»* – цілісна, інтегрована система, що складається із суб'єктів та об'єктів впливу та реалізовується на основі мети та цілей стимулювання розвитку підприємництва на основі базових принципів та ідей, застосування сучасних методів впливу шляхом застосування адміністративних, фінансових та інших стимулів, що впливатиме на збільшення кількості МСП та розширення їх діяльності. У результаті отримано структуроване наукове розуміння механізмів стимулювання, що дозволяє підвищити ефективність політики підтримки МСП та спрямувати її на збільшення кількості підприємств і розширення їх діяльності в умовах інноваційного та соціально-економічного розвитку країни;

- періодизація механізмів державного стимулювання розвитку МСП в Україні, що, на відміну від наявних підходів, у яких розвиток підприємницької політики розглядався фрагментарно або лише за економічними критеріями, базується на комплексному історико-інституційному та контекстному аналізі взаємозв'язку державної політики з соціально-економічними трансформаціями країни. Виокремлено такі етапи: формування основ державної підтримки малого бізнесу (становлення); інституціоналізація підтримки МСП; лібералізація та розвиток підприємницького середовища; перезавантаження політики МСП на тлі реформ і війни; підтримка МСП в умовах пандемії COVID-19 та нова хвиля цифровізації; підтримка МСП в умовах повномасштабної війни. У результаті отримано цілісну періодизацію еволюції механізмів стимулювання МСП, що відображає зміну державних пріоритетів і дозволяє визначити тенденції, закономірності та стратегічні орієнтири подальшого розвитку підприємницької політики;

- засади застосування зарубіжного досвіду для удосконалення механізмів державного стимулювання розвитку МСП в Україні, що передбачає комплексне

використання кращих європейських практик у контексті їх адаптації до національної системи. Запропоновано враховувати такі ключові напрями, як: стимулювання інтернаціоналізації та експортного потенціалу бізнесу; цифровізація та діджиталізація усіх сфер розвитку МСП; пріоритетність МСП у законодавстві держав та підтримці, порівняно з великими підприємствами; численні програми підтримки підприємницької культури та стартапів; спрощення адміністративних процедур (дерегуляція); розширення потенціалу фінансування; участь МСП у державних закупівлях; підтримка інновацій; екологічність та інклюзивність розвитку. У результаті сформовано концептуальні засади імплементації європейського досвіду, що забезпечують цілісне бачення напрямів модернізації державної політики підтримки МСП та підвищують її ефективність в умовах євроінтеграції.

6. Використання (апробація) результатів роботи.

Основні положення наукової роботи виносилися на обговорення 4-ох міжнародних, звітних наукових конференцій: Міжнародна науково-практична конференція «Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва: механізми та стратегії» (м. Запоріжжя, 6-7 березня 2024 р.); Міжнародна мультидисциплінарна наукова інтернет-конференції «Світ наукових досліджень» (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 24-25 травня 2024 р.); Звітна конференція Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника (м. Івано-Франківськ, 2024 р.); Матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції «Світ наукових досліджень» (м. Тернопіль, 30 серпня 2025 р.).

7. Особиста участь автора в отриманні наукових та практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі публічного управління та адміністрування, науковий керівник кандидат економічних наук, доцент, декан факультету управління П'ятничук І.Д.

Робота є результатом самостійних досліджень Біннатов Олега Назімовича.

8. Перелік публікацій за темою дисертації. За результатами досліджень опубліковано 10 наукових праць, з яких:

- 5 статей надруковано в наукових фахових виданнях України (категорії Б) з державного управління;
- 1 стаття у виданнях країн ЄС;
- 4 тез – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Праці, що відображають основні наукові результати:

1. Біннатов О. Європейський досвід регулювання малого підприємництва та його вплив на Україну. *Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Державне управління»)*. 2024. № 3(21). С. 146-155.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-3\(21\)-145-155](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-3(21)-145-155)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/9901>

2. Біннатов О. Забезпечення прав підприємців в умовах євроінтеграції: виклики та рішення. *Наукові перспективи*. 2024. № 3(45). С. 115-126.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3\(45\)-115-126](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3(45)-115-126)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/10238>

3. Біннатов О. Роль державного управління в стимулюванні інноваційного розвитку малого підприємництва в умовах євроінтеграції. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2024. № (8). С. 6–16.

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-8-6-16>

URL: <https://pa.journal.in.ua/index.php/pa/article/view/134>

4. Біннатов О. Вплив невизначеності на розвиток малого бізнесу в Україні. *Публічне управління і політика*. 2025. № 9(13). С. 98-109.

DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.9.20>

URL: <https://www.eu-scientists.com/index.php/pmap/article/view/412?articlesBySimilarityPage=10>

5. Біннатов О. Державна політика розвитку кластерів малого бізнесу. *Філософія та управління*. 2025. № 9(13). С. 99-110.

DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.9.12>

URL: <https://www.eu-scientists.com/index.php/fag/article/view/411>

Статті у виданнях країн ЄС

6. Біннатов О. Механізми державного регулювання розвитку малого підприємництва в умовах глобалізаційних викликів. *Multidisciplinárni mezinárodní vědecký magazín "Věda a perspektivy"*. 2024. № 4(35). С.74-85.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-4\(35\)-74-85](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-4(35)-74-85)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/10812>

Праці апробаційного характеру, тези доповідей та науково практичних конференцій.

1. Біннатов О. Організаційні механізми підтримки та стимулювання малого бізнесу в умовах євроінтеграції. *Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва: механізми та стратегії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (6-7 березня 2024 р., м. Запоріжжя). Львів-Торунь : Liha-Pres, 2024. С.212-216.

URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-364-7-45>

2. Біннатов О. Правовий аспект розвитку малого підприємництва в контексті євроінтеграції. *Світ наукових досліджень*. Випуск 28: матеріали Міжнар. мультидисцип. наук. інтер.-конф. (21-22 березня 2024 р., м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща). ГО "Наукова спільнота", WSZIA w Opolu. Тернопіль: ФО- П Шпак В.Б. 2024. С.127-130.

URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/5391/>

3. Біннатов О. Н. Деретуляція як стратегічний механізм стимулювання розвитку малого і середнього бізнесу в Україні. *Світ наукових досліджень*. Випуск 44: матеріали Міжнар. мультидисцип. наук. інтер.-конф. (23-24 вересня 2025 р., м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща). 2025. С. 81-83.

URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/6400/>

4. Біннатов О. EUROPEAN EXPERIENCE OF SMALL BUSINESS REGULATION. *Управління та адміністрування: реалії воєнного стану та перспективи розвитку* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (29 травня 2024 р., м. Івано-Франківськ). Івано-Франківськ : Голіней О.М., 2024. С. 65-68.

URL: <https://fu.cnu.edu.ua/naukovi-konferentsii-seminary/>

9. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати.

Отримані результати можуть бути застосовані в галузях знань вищої освіти «Публічне управління та адміністрування» (спеціальність «Публічне управління та адміністрування»). Зокрема, у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника матеріали дисертації можна використати під час розробки питань лекцій і семінарських занять із навчальних дисциплін спеціальностей 281 Публічне управління та адміністрування.

Матеріали дисертації можна використовувати у проведенні навчання із підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, представників громадських організацій.

10. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі народного господарства, де вони можуть бути застосовані.

Результати дослідження мають значну практичну цінність для Департаменту економічного розвитку, екології та енергозбереження Івано-Франківської міської ради, Верховної ради України, ГО «Східно-Європейська спілка науковців». Висновки та рекомендації, що стосуються науково-теоретичного обґрунтування й розробки теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні, можуть бути безпосередньо впроваджені в практичну діяльність місцевих органів самоврядування та державних інституцій.

Практичне значення дисертації полягає у тому, що ключові теоретичні концепти, практичні рекомендації та висновки, розроблені автором та репрезентовані у рамках дисертаційного дослідження, потенційно можуть бути використані з метою удосконалення механізмів державної підтримки розвитку МСП в Україні, як елемент формування державної політики у рамках комунікації МСП з органами влади на державному та територіальному рівні при формуванні регіональних та державних стратегій підтримки МСП.

11. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення. Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України “Вимогами до оформлення дисертації” наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами)

ВВАЖАТИ:

1. Що дисертаційна робота Біннатова О.Н. на тему «Механізми державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні» є завершеною науковою працею, у якій розроблено теоретичні, методичні та прикладні рекомендації щодо вдосконалення механізмів державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні в сучасних умовах та повоєнному періоді.

2. За темою дисертації опубліковано 10 наукових публікацій, де повністю відображені основні результати дисертації, з яких: 5 статей надруковано в наукових фахових виданнях з державного управління; 1 стаття надрукована у виданні країн ЄС; 4 тези – у матеріалах науково-практичних конференцій.

3. Дисертація відповідає вимогам, встановленим “Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії” Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами) та “Вимогами до оформлення дисертації” наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами).

РЕКОМЕНДУВАТИ дисертаційну роботу «Механізми державного стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва в Україні», подану Біннатовим Олегом Назімовичем на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування. Рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Розглянувши заяви і документи голови СБР, рецензентів і опонентів та встановивши, що подані документи відповідають вимогам до членів спеціалізованої вченої ради згідно “Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії” Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Пропонувати вченій раді Університету призначити наступний склад разової ради:

Головою разової спеціалізованої вченої ради

1. Сурай Інна Геннадіївна – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ).

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4377-2724>

Докторська дисертація: диплом 31.10.2014 р., спеціальність 25.00.03 – державна служба.

1. Goncharuk N., Pyrohova Y., Suray I., Prokopenko L., Prudius L. Reformation Public Administration in Ukraine in the Context of European Integration: Current State, Problems and Priorities. *Economic Affairs*. ISSN: 0424-2513. 2023.Vol. 68, No. 03. P. 1613-1627. (SCOPUS, Q3, India)

DOI: <http://dx.doi.org/10.46852/0424-2513.3.2023.27>

URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57215425591>

Keywords: Public management, European integration, public administration, public service, government service, digitalization, sustainable development, innovative approaches, innovative development, administrative service.

2. Diachenko V., Diachenko N., Suray I., Novachenko T., & Vasiurenko O. Modern trends of innovative activity ensuring growth and sustainable development of the economy of Ukraine. *Scientific Horizons*. 2022. Vol. 25, No. 7, pp. 31-42.

DOI: 10.48077/scihor.25(7).2022.31-42

URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57215425591>

Keywords: Innovation, innovative development, scientific research, investment, research activity, factors, trends, economy.

3. Томашевська А. В., Сурай І. Г. Інвестиції в інфраструктурні проекти як ключовий фактор розвитку та відбудови територіальних громад. *Наукові перспективи. Серія «Державне управління»*. 2023. № 7(37). С. 65-74.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-7\(37\)-269-281](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-7(37)-269-281)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/5661>

Ключові слова: інфраструктурні проекти, інвестиції, інвестиційна привабливість регіону, інновації, державно-приватне партнерство, механізм, територіальні громади, публічне управління.

4. Томашевська А. В., Сурай І. Г., Жук О. І. Формування ефективного механізму державного стимулювання інноваційного розвитку малого і середнього підприємництва. *Наукові перспективи. Серія «Державне управління»*. 2025. № 6(60). С. 376-389.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6\(60\)-376-389](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6(60)-376-389)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/25906/25881>

Ключові слова: механізм, державне регулювання, державне стимулювання, розвиток, мале і середнє підприємництво, інноваційний розвиток, економіка.

Рецензентами:

2. Жук Ольга Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ).

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8519-5529>

Кандидатська дисертація: диплом 28.04.2009 р., спеціальність 08.00.04 – економіка і управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Жук О.І., Томашевська А.В. Ефективність діяльності органів місцевого самоврядування в контексті децентралізації. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. № 9(9). С. 536-548.

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-9\(9\)-536-548](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-9(9)-536-548)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/16832/16904>

Ключові слова: публічне управління, державне управління, сталий розвиток, ефективність, ефективність публічного управління, місцеве самоврядування, органи місцевого самоврядування, децентралізація, розвиток територіальних громад, невизначеність, резильєнтність, спільна власність територіальних громад, європейська інтеграція.

2. Томашевська А.В., Жук О.І. Розвиток територіальних громад в умовах невизначеності. *Наукові перспективи*. 2024. № 11(53). С. 359-372.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-11\(53\)-359-372](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-11(53)-359-372)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/17100/17172>

Ключові слова: публічне управління, державне управління, сталий розвиток, ефективність, ефективність публічного управління, місцеве самоврядування, органи місцевого самоврядування, децентралізація, розвиток територіальних громад, невизначеність, резильєнтність, спільна власність

територіальних громад, Європейська інтеграція.

3. Жук О.І. Залучення капітальних інвестицій в економіку України на регіональному рівні: ключові аспекти. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. №8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.8.9>

URL: <https://nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/4406/4441>

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість регіону, інвестиційний клімат, інституційна спроможність, публічне управління, територіальні громади.

4.Томашевська А. В., Сурай І. Г., Жук О.І. Формування ефективного механізму державного стимулювання інноваційного розвитку малого і середнього підприємництва. *Наукові перспективи. Серія «Державне управління»*. 2025. № 6(60). С. 376-389.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6\(60\)-376-389](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6(60)-376-389)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/25906/25881>

<http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/370>

Ключові слова: механізм, державне регулювання, державне стимулювання, розвиток, мале і середнє підприємництво, інноваційний розвиток, економіка.

5. Томашевська А. В., Жук О.І. Функції та повноваження посадових осіб органів місцевого самоврядування в процесі залучення інвестицій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №15. С. 228-234.

DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.15.228>

URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4322>

Ключові слова: інвестиції, залучення інвестицій, інвестиційна діяльність, інституційна спроможність, органи місцевого самоврядування, територіальні громади, публічне / державне управління, розвиток територіальних громад.

3. Томашевська Антоніна Василівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ).

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8182-5906>

Кандидатська дисертація: диплом 28.02.2017 р., спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

1. Томашевська А. В., Сурай І. Г. Інвестиції в інфраструктурні проекти як ключовий фактор розвитку та відбудови територіальних громад. *Наукові перспективи. Серія «Державне управління»*. 2023. № 7(37). С. 65-74.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-7\(37\)-269-281](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-7(37)-269-281)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/5661>

Ключові слова: інфраструктурні проекти, інвестиції, інвестиційна привабливість регіону, інновації, державно-приватне партнерство, механізм, територіальні громади, публічне управління.

2. Жук О.І., Томашевська А.В. Ефективність діяльності органів місцевого самоврядування в контексті децентралізації. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. № 9(9). С. 536-548.

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-9\(9\)-536-548](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-9(9)-536-548)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/16832/16904>

Ключові слова: публічне управління, державне управління, сталий розвиток, ефективність, ефективність публічного управління, місцеве самоврядування, органи місцевого самоврядування, децентралізація, розвиток територіальних громад, невизначеність, резильєнтність, спільна власність територіальних громад, європейська інтеграція.

3. Томашевська А.В., Жук О.І. Розвиток територіальних громад в умовах невизначеності. *Наукові перспективи*. 2024. № 11(53). С. 359-372.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-11\(53\)-359-372](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-11(53)-359-372)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/17100/17172>

Ключові слова: публічне управління, державне управління, сталий розвиток, ефективність, ефективність публічного управління, місцеве самоврядування, органи місцевого самоврядування, децентралізація, розвиток територіальних громад, невизначеність, резильєнтність, спільна власність територіальних громад, Європейська інтеграція.

4. Томашевська А. В., Сурай І. Г., Жук О.І. Формування ефективного механізму державного стимулювання інноваційного розвитку малого і середнього підприємництва. *Наукові перспективи. Серія "Державне управління"*. 2025. № 6(60). С. 376-389.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6\(60\)-376-389](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6(60)-376-389)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/25906/25881>

<http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/370>

Ключові слова: механізм, державне регулювання, державне стимулювання, розвиток, мале і середнє підприємництво, інноваційний розвиток, економіка.

Офіційними опонентами:

4. Федорчак Ольга Василівна – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного врядування Навчально-наукового інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів).

Докторська дисертація: диплом 09.02.2021 р., спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9965-5135>

1. Гарбариніна В.Ю., Федорчак О.В. Роль державно-приватного партнерства у відбудові транспортної інфраструктури України. *Демократичне врядування*. 2022. №2 (30). С. 44-57.

DOI: <https://doi.org/10.23939/dg2022.02.044>

URL: <https://science.lpnu.ua/uk/dg/vsi-vypusky/vypusk-230-2022/rol-derzhavno-pryvatnogo-partnerstva-u-vidbudovi-transportnoyi>

Ключові слова: державно-приватне партнерство, транспортна інфраструктура, інвестиції, бізнес, проєкти, державне управління.

2. Федорчак О.В. Удосконалення публічного управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу України на основі розвитку публічно-приватного партнерства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. №2. С.187-193

DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.2.187>

URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/5492/5546>

Ключові слова: держава, публічне управління, машинобудування, машинобудівний комплекс, економіка, фінансова діяльність, сталий розвиток, інвестиції, публічно-приватне партнерство.

3. Федорчак О.В., Матвіюк М.П., Мاسяк А.Ю. Державна політика підтримки розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 11 (19). С. 834-847.

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-11\(19\)-834-847](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-11(19)-834-847)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sni/issue/archive>

Ключові слова: мале і середнє підприємництво, розвиток, публічне управління, державна політика, державне регулювання, економіка, інвестиційна діяльність, інноваційний розвиток.

5. Бондарчук Наталія Володимирівна – доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування Дніпровського державного аграрно-економічного університету (м. Дніпро).

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0418-5239>

Докторська дисертація: диплом 22.12.2011 р., спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління

1. Бондарчук Н.В. Удосконалення механізму державного управління інвестиційним розвитком регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 20. С. 139-143.

DOI: [10.32702/2306-6814.2023.20.139](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.20.139)

URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/2276/2306>

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, державне управління, механізм, інвестиційний розвиток регіону.

2. Бондарчук Н. В. Державне управління інвестиційною привабливістю регіону: виклики та перспективи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 16. С. 141-146.

DOI: [10.32702/2306-6814.2023.16.141](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.16.141)

URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1939/1959>

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, державне управління, інвестиційна політика, інвестиційний розвиток регіону, інвестиційна привабливість регіону.

3. Бондарчук Н. В. Механізми державного стимулювання МСП як фактор посилення фінансової спроможності територіальних громад в умовах децентралізації. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 8(18). С. 249-260.

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-8\(18\)-249-260](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-8(18)-249-260)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/28058>

Ключові слова: публічне управління, механізм, мале і середнє підприємництво, інноваційний розвиток, державне стимулювання, розвиток територіальних громад, децентралізація, інновації, інноваційний розвиток, фінансова спроможність, сталий розвиток.

Голова фахового семінару
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри міжнародних
відносин

Михайло НАГОРНЯК

Секретар фахового семінару
доктор філософії за спеціальністю
051 Економіка, асистент кафедри
публічного управління та адміністрування

Наталія ДРАБЧУК

01 грудня 2025 року